

درس 9

« آغاز فلسفه در جهان اسلام (1) »

حدود سیزده قرن از ورود فلسفه به جهان اسلام می گذرد؛

«حیات فلسفی» نوعی «حیات علمی» است و این دو از میوه ها و ثمرات «حیات عقلی» هستند.

حیات عقلی ← حیات علمی ← حیات فلسفی

توضیح: اگر جامعه ای اهل تفکر و تعقل باشد (حیات عقلی)، شاخه های مختلف دانش شروع به رشد و تکامل می کنند؛ (حیات علمی) با رشد حیات علمی شاخه های مختلف آن ظهور می کند که یکی از آن ها (حیات فلسفی) است.

البته رشد حیات علمی و فلسفی نیز به نوبه خود در رشد تفکر و عقلانیت مؤثر است و آن نیز مجدداً به رشد علم و رشد فلسفه به عنوان یکی از شاخه های علم کمک می کند.

زمینه های رشد فلسفه:

الف- زمینه اول: حضور عقلانیت و احترام به عقل در جامعه اسلامی توسط قرآن کریم و پیامبر (ص) و پیشوایان

ب- زمینه دوم: بحث و گفتگو در مباحث اعتقادی از همان زمان رسول خدا (ص)

ج- نهضت ترجمه در قرن دوم هجری و توجه به علوم مختلف از زبان های مختلف

زمینه اول:

مورخان علم گزارش داده اند که «حیات تعقلی» مسلمانان یا ظهور اسلام و تشکیل جامعه اسلامی مقارن بوده است و دلیل این مقارنت پایه گذاری حیات عقلی توسط پیامبر اکرم (ص) و قرآن کریم بوده است.

پیامبر اکرم (ص) ، پیشوایان بزرگوار و قرآن کریم الف- با ایجاد فضای فرهنگی و اجتماعی در جهت بحث و گفتگو و ب- با دادن فرصت تفکر و اندیشه ورزی برای مردم ، زمینه های لازم برای رشد حیات فلسفی را ایجاد کردند.

زمینه سازی های قرآن کریم و معصومین علیهم السلام برای رشد «حیات فلسفی» عبارت است از:

1- ارزش قائل شدن برای اصل تفکر و خرد ورزی

مثال: روزی رسول خدا وارد مسجد مدینه شد ، دید که جمعی از مردم به عبادت مشغول اند و گروهی در باره مسائل علمی گفتگو می کنند. ایشان به سوی گروه دوم رفت و کنار آنان نشست و فرمود : « من برای گسترش علم مبعوث شده ام ».

2- تکریم علم به عنوان ثمره تفکر و خرد ورزی

3- تکریم پیوسته عالمان و دانشمندان

مثال: از امام صادق (ع) روایت شده است که مداد علما افضل از خون شهدا است

یا در نظر گرفتن پاداش نقدی برای ترجمه کتاب توسط حنین بن اسحاق

4- طرح مباحث علمی و عقلی و فلسفی و به کار گرفتن شیوه های مختلف استدلال

مثال: قرآن کریم می فرماید: « او اول است و آخر و ظاهر است و باطن و او به هر چیزی داناست».

یا امیر المؤمنین (ع) در باره فرشتگان می فرماید: « موجودات کاملی هستند عاری از ماده و قوه ؛ زیرا جملگی مجردند و فعلیت تمام دارند و نهایت کمال ممکن خود را دارا هستند، خداوند بر آن ها تجلی کرد ، نورانی شدند...»

5- مذمت پیوسته نادانی و جهل به طوری که در جامعه یک ویژگی منفی تلقی شود

مثال: حضرت علی (ع) : « چه بسیار عزیزی که نادانی اش او را خوار ساخت»

6- دعوت به یادگیری علوم دیگر ملت ها و تمدن ها و استفاده از آن ها

مثال: رسول خدا (ص) فرمود: « حکمت گمشده مؤمن است، آن را طلب کنید حتی اگر نزد مشرک باشد»

یا « علم را بجویند حتی اگر در چین باشد»

دلیل و بر آغاز حیات عقلی (بحث و گفتگوی عقلی) از همان عصر پیامبر (ص): ↓

ب- زمینه دوم:

بحث و گفتگو در مباحث اعتقادی که از همان زمان رسول خدا(ص) آغاز شد و به سرعت در میان مسلمان گسترش یافت

توجه: این مسائل که بیشترشان از جنس مباحث فلسفی بود، سبب شد که در همان قرن اول هجری دانشمندی تربیت شدند که در روش عقلی و استدلالی در مسائل اعتقادی مانند اثبات وجود خدا ، صفات خداوند، ضرورت معاد و نیز مسائلی مانند جبر و اختیار متبحر بودند و به تعلیم و کتابت اشتغال داشتند، موضوعات اعتقادی دین را با «استدلال و منطق» مورد بحث قرار دهند، این دسته از دانشمندان، «متکلم» نامیده می شوند.

پس: حیات عقلی مسلمانان از همان ابتدای ظهور اسلام آغاز و بعد از دو قرن به حیات فلسفی انجامید.

زمینه سوم :

تأثیر نهضت ترجمه به عنوان زمینه رشد حیات فلسفی:

نهضت ترجمه که از قرن دوم هجری آغاز شد ، منحصر به دانش فلسفه نبود بلکه علوم گوناگون از قبیل منطق، فلسفه، نجوم، ریاضیات، طب، ادب و سیاست را هم شامل می شود و در نتیجه آن کتاب های گوناگونی از زبان های یونانی، پهلوی، هندی، و سریانی در رشته های مختلف علمی ترجمه شدند.

در شرایطی که زمینه های لازم برای رشد فلسفی فراهم شد، مسلمانان به زودی معارف پیشینیان را فرا گرفتند و در تمامی رشته های دانش از جمله «فلسفه» سر آمد ملت های زمان خود شدند.

ویژگی فلسفه اسلامی:

ضمن برخورداری از آراء افلاطون و به خصوص ارسطو، در بردارنده اندیشه های جدیدی (اصول و مبانی مکتب مشاء) بود که تا آن زمان سابقه نداشت.

اولین مکتب فلسفی و مطالب مرتبط به آن:

اولین مکتب فلسفه اسلامی «مکتب مشاء» نام گرفت.

یک تذکر بسیار مهم برای دانش آموزان کنکوری:

اگر سوال شود مؤسس مکتب مشاء چه کسی است؟ پاسخ درست ارسطو می باشد اما فارابی مؤسس فلسفه اسلامی است که او و پس از او ابن سینا که فلسفه اسلامی را گسترش داد، چون «متکی بر آراء ارسطو بودند و گرایش ارسطویی داشتند و ارسطو بیش از هر چیز به «قیاس برهانی» (استدلال عقلی یا روش تعقلی)، تکیه می کرد، فلسفه اسلامی نیز صورت استدلالی قوی به خود گرفت و نبوغ استدلالی ابن سینا این صورت را با ظریف ترین موشکافی ها آراست ؛ بنابر این این شیوه تفکر به خاطر مؤسس اول آن ارسطو، به «حکمت مشاء» معروف شد.

پس مؤسس فلسفه اسلامی (مکتب مشاء) ← فارابی گسترش دهنده ← ابن سینا

موضوع ← مطلق وجود روش ← قیاس برهانی یا استدلال عقلی هدف ← شناخت کل جهان هستی

نکات:

فرق مکاتب فلسفه اسلامی با یکدیگر در «روش» است ؛ اما استدلال عقلی در تمام مکاتب فلسفی از ابزار رسیدن به معرفت است

فرق فلسفه با دیگر جریانهای فکری در «هدف» است.

سوال؟ حکمت از نظر یک فیلسوف مشایی به چه معنایی است؟

پاسخ: حکمت از نظر یک فیلسوف مشایی مانند ابن سینا عبارت است از «فنی استدلالی و فکری که انسان عالم وجود را آنچنان که هست، به وسیله این فن به دست می آورد و نفس خویش را به کمال می رساند و به جهانی عقلی مشابه جهان واقعی موجودات تبدیل می شود و مستعد رسیدن به سعادت نهایی به اندازه طاقت بشری می گردد.»

برخی ابن سینا را هم دارای یک دستگاه فلسفی مستقل می دانند که در کتاب به آن اشاره ای نشده است.

فارابی مؤسس فلسفه اسلامی:

● عالمان و مورخان فلسفه ، فارابی را بنیان گذار و مؤسس «حکمت مشائی» می دانند.

سوال: چرا فارابی به «معلم ثانی» شهرت یافت؟

پاسخ: وی به علت آشنایی عمیق با تعالیم اسلام ، توانست آموخته های خود از افلاطون و ارسطو و سایر فیلسوفان گذشته را در یک نظام فلسفی جدید عرضه کندو فلسفه مشائی را در جهان اسلام بنا نهد ، از این رو پس از ارسطو لقب «معلم» گرفت و به «معلم ثانی» شهرت یافت.

● دوکتاب ارزشمند فارابی : 1- جمع بین رأی الحکیمین (جمع میان نظرات دو حکیم)

توضیح در باره این کتاب: فارابی با میراث فلسفی یونان ؛ به خصوص آراء افلاطون و ارسطو به خوبی آشنا بود و توانست نقاط مشترک اندیشه های آن دو را بیابد و در این کتاب ارائه دهد. (تطبیق)

2- اغراض ارسطو فی کتاب مابعد الطبیعه

توضیح در باره کتاب: فارابی با دقت و توانایی بسیار نظرات ارسطو را شرح می کند و نکات پیچیده آن را آشکار می سازد. این کتاب راهنمای ابن سینا در فهم کتاب ارسطو بود. (شرح)

● فارابی اهل سیاست نبود و با اهل سیاست معاشرت نداشت اما در سیاست بسیار اندیشید و آثار متعددی نوشت به گونه ای که برخی او را بزرگ ترین فیلسوف سیاسی اسلام می دانند.

توجه و دقت: دانش آموزان عزیز فارابی در موضوعات و مسائل مختلف به « سعادت » توجه ویژه دارد؛ در سوال های تست به این نکته دقت داشته باشید.

● به نظر فارابی انسان فطرتاً به اجتماع گرایش دارد و به نظر او مسیر «سعادت و کمال» از اجتماع می گذرد

● به نظر فارابی هدف اصلی از جامعه و مدینه : « سعادت در دنیا و آخرت » است.

● فارابی مدینه فاضله را به بدن سالم تشبیه می کند که هر عضو آن متناسب با ویژگی خود وظیفه ای دارد و آن وظیفه را به نحو احسن انجام می دهد

شباهت ها: 1- هر دو دارای اعضا هستند 2- در هر دو وظایف بین اعضا تقسیم می شود 3- در هر دو رئیس وجود دارد 4- در هر دو برخی از اعضا بر برخی دیگر تقدم و سلسله مراتب دارند.

● ویژگی های رئیس مدینه فاضله: الف- دارای روحی بزرگ و سرشتی عالی است و به عالی ترین درجات تفکر و تعقل رسیده تا بتواند احکام و شرایع را دریافت کند

و با ملک وحی اتصال دائمی داشته باشد تا جامعه را به درستی و در جهت نیل به سعادت حقیقی رهبری کند.

● فارابی مدینه جاهله را مقابل مدینه فاضله قرار می دهد

● هدف مردم مدینه جاهله: 1- سلامت جسم 2- فراوانی لذت ها

♦ مردم مدینه جاهله اگر به این دو هدف دست یابند خود را سعادتمند و در غیر این صورت بدبخت می دانند.

نکته مهم: اگر گفته شود مردم مدینه جاهل سعادت و خوشبختی را نمی شناسند، نادرست است بلکه آن ها سعادت را در سلامت جسم و فراوانی لذت می دانند (در سوالات تست دقت بفرمایید)

سوالات تشریحی

1- از ورود فلسفه به جهان اسلام حدوداً چند قرن می گذرد؟

پاسخ: حدود سیزده قرن یعنی حدود سیزده قرن است که مسلمانان نوعی حیات علمی دارند که از آن به حیات فلسفی تعبیر می شود.

2- لازمه شکل گیری حیات علمی و فلسفی چیست؟

پاسخ: حیات عقلی

3- اولین فیلسوف مشهور مسلمان چه کسی است حدود چند کتاب از خود به یادگار گذاشته است و کدام فیلسوف اروپایی در باره او سخن گفته است؟

پاسخ: ابویوسف یعقوب بن اسحاق کندی- حدود 270 کتاب و رساله- هانری گربن فرانسوی در کتاب «تاریخ فلسفه اسلامی».

4- زمینه های رشد فلسفه در جهان اسلام چیست؟

الف- وجود حیات عقلی در یک جامعه و حضور عقلانیت و احترام به عقل

ب- بحث و گفتگو در مسائل اعتقادی از همان زمان پیامبر(ص)

ج- شکل گیری نهضت ترجمه

5- به گزارش مورخان علم حیات عقلی مسلمانان از چه زمانی بوده است؟

پاسخ: مورخان علم گزارش داده اند که حیات عقلی مسلمانان با ظهور اسلام و تشکیل جامعه اسلامی مقارن بوده است ؛ به عبارت دیگر ، پیامبر اسلام (ص) و قرآن کریم « حیات عقلی» جامعه اسلامی را پایه گذاری کردند.

6- قرآن کریم و و پیامبر اکرم(ص) و پیشوایان دین ، چه روش هایی را برای حضور عقلانیت در جامعه ، در پیش گرفتند؟

پاسخ: پیامبر اکرم(ص) ، الف- قرآن کریم و پیشوایان بزرگوار برای این حیات عقلی که همان فضای فرهنگی و اجتماعی جهت بحث و گفتگوی عقلانی است، زمینه سازی کردند ؛ ب- فرصت تفکر و اندیشه ورزی برای مردم فراهم آمد و بسیاری از مردم وارد مباحثات علمی شدند.

7- برخی از زمینه سازی های قرآن کریم و معصومین (علیهم السلام) را برای حضور عقلانیت و شکل گیری حیات عقلی در جامعه را بنویسید.

پاسخ: 1- ارزش قائل شدن برای اصل تفکر و خرد ورزی

2- تکریم علم به عنوان ثمره تفکر و خرد ورزی

3- تکریم پیوسته عالمان و دانشمندان

4- طرح مباحث علمی و عقلی و فلسفی و به کار گرفتن شیوه های مختلف استدلال

7- مذمت پیوسته نادانی و جهل به طوری که در جامعه یک ویژگی منفی تلقی شود

8- دعوت به یادگیری علوم دیگر ملت ها و تمدن ها و استفاده از آنها

8- یکی از دلایل آغاز بحث و گفتگوی عقلی از همان عصر پیامبر(ص) را بنویسید.

پاسخ: از همان عصر رسول خدا(ص) بحث و گفتگوی عقلی در مسائل اعتقادی آغاز شد. در همان قرن اول هجری دانشمندانی تربیت شدند که در روش عقلی و استدلالی در مسائل اعتقادی مانند اثبات وجود خدا، صفات خداوند، ضرورت معاد و نیز مسائلی مانند جبر و اختیار متبحر بودند و به تعلیم و کتابت اشتغال داشتند.

9- متکلم چه کسی است؟

پاسخ: آن دسته از دانشمندانی که موضوعات اعتقادی دین را با استدلال و منطق مورد بحث قرار می دهند.

10- نهضت ترجمه چه نقشی در شکل گیری «حیات فلسفی» داشت؟ (توضیح دهید)

پاسخ: نهضت ترجمه که از قرن دوم هجری آغاز شد یکی دیگر از زمینه های شکل گیری «حیات فلسفی» در جهان اسلام بود.

البته این نهضت منحصر به دانش فلسفه نبود، بلکه علوم گوناگون از قبیل منطق، فلسفه، نجوم، ریاضیات، طب، ادب و سیاست را هم شامل می شد و در نتیجه آن، کتاب های فراوانی از زبان های یونانی، پهلوی، هندی و سریانی در رشته های مختلف علمی ترجمه شدند.

11- شکل گیری «حیات فلسفی» توسط مسلمانان چگونه بود و چه ویژگی هایی داشت؟

پاسخ: با فراهم شدن زمینه حیات فلسفی یعنی حیات عقلی، مسلمانان به زودی معارف پیشینیان را فرا گرفتند و در تمامی رشته های دانش سر آمد ملت های زمان خود شدند؛ در فلسفه نیز یادگارهای فیلسوفان بزرگ یونان را آموختند و با نقد و بررسی آراء آن حکیمان، نظام فلسفی نوینی را سامان بخشیدند. (فلسفه اسلامی)

ویژگی ها: ضمن برخورداری از آراء افلاطون و به خصوص ارسطو، در بر دارنده اندیشه های جدیدی بود که تا آن روزگار سابقه نداشت.

12- روش فلسفه اسلامی در آغاز چگونه و متکی به آراء کدام فیلسوف بود؟

پاسخ: فلسفه اسلامی در آغاز سرشتی کاملاً استدلالی داشت و متکی بر آراء ارسطو بود و از آنجا که ارسطو در مباحث فلسفی بیش از هر چیز به قیاس برهانی تکیه می کرد، فلسفه اسلامی نیز صورت استدلالی قوی به خود گرفت.

13- مؤسس اول «حکمت مشاء» چه کسی بود؟ و چرا فلسفه اسلامی به این نام معروف شد؟

پاسخ: ارسطو

و این شیوه تفکر فلسفی به خاطر مؤسس اول آن ارسطو، به «حکمت مشاء» معروف شد.

14- عالمان و مورخان فلسفهرا بنیان گذار و مؤسس حکمت مشائی می دانند.

پاسخ: فارابی

15- دیدگاه فارابی در فلسفه سیاست به دیدگاه کدام فیلسوف یونانی نزدیک بود؟

پاسخ: به دیدگاه افلاطون

16- کتاب « جمع بین رأی الحکیمین » فارابی در چه زمینه ای است؟

پاسخ: فارابی با میراث فلسفی یونان به خصوص آراء افلاطون و ارسطو به خوبی آشنا بود و توانست نقاط مشترک اندیشه های آن دو را بیابد و در این کتاب ارائه کند.

17- کتاب « اغراض ارسطو فی کتاب مابعد الطبیعه » فارابی در چه زمینه ای است و کدام فیلسوف برای فهم کتاب ارسطو از آن بهره برد؟

پاسخ: فارابی در این کتاب با دقت و توانایی بسیار ، نظرات ارسطو را شرح می کند و نکات پیچیده آن را آشکار می سازد.

این کتاب راهنمای ابن سینا در فهم کتاب ارسطو می شود.

18- چرا فارابی با اینکه مشاغل سیاسی را نپذیرفت و با اهل سیاست معاشرت نداشت، از بزرگ ترین فیلسوفان سیاسی بود؟

پاسخ: زیرا در سیاست بسیار اندیشید و آثار متعددی در این زمینه نوشت.

19- فارابی دلیل گرایش انسان به اجتماع را چه می داند؟

پاسخ: فارابی انسان را مدنی بالطبع می داند و معتقد است که انسان به حسب فطرت و طبع خود به جامعه گرایش دارد و می خواهد با هم نوعان خود زندگی کند.

20- به نظر فارابی مسیر سعادت و کمال از کجا می گذرد؟

پاسخ: به نظر فارابی مسیر سعادت و کمال انسان از زندگی اجتماعی می گذرد.

21- به نظر فارابی هدف اصلی از جامعه و مدینه چیست؟

پاسخ: سعادت در دنیا و آخرت

22- مدینه فاضله از دیدگاه فارابی کدام مدینه است؟

پاسخ: به نظر فارابی بهترین مدینه ها مدینه ای است که مردم آن به اموری مشغول و به فضایی آراسته اند که مدینه را به سوی سعادت می برد و چنین جامعه ای «مدینه فاضله» است.

23- فارابی مدینه فاضله را به چه چیزی تشبیه می کند؟

پاسخ: فارابی مدینه فاضله را به بدنی سالم تشبیه میکند که هر عضو آن متناسب با ویژگی خود وظیفه ای دارد و آن وظیفه را به نحو احسن انجام می دهد.

24- به نظر فارابی چه شباهتی بین اعضای مدینه فاضله با اعضای بدن است؟

پاسخ: همان گونه که در اعضای بدن هر عضو وظیفه خاصی دارد در مدینه فاضله هم وظایف بین افراد تقسیم شده است؛ همان گونه که در اعضای بدن ، برخی بر برخی تقدم دارند، برخی از اعضای جامعه نیز بر برخی دیگر مقدم اند؛ همانطور که قلب بر همه اعضای بدن ریاست دارد، در مدینه فاضله هم کسی باید بر دیگران برتری داشته باشد و بر آنان ریاست کند.

25- ویژگی های رئیس مدینه فاضله چیست؟

پاسخ: رئیس مدینه فاضله روحی بزرگ و سرشتی عالی دارد و به عالی ترین درجات تعقل رسیده است که بتواند احکام و شرایع را دریافت کند؛ یعنی رهبر جامعه کسی پیامبر خدا نیست. پیامبر می تواند با ملک وحی اتصال دائمی داشته باشد.

26- فارابی با توجه به چه ویژگی پیامبران آنان را رئیس مدینه فاضله می داند؟

پاسخ: اتصال دائمی با ملک وحی

27- اتصال دائمی پیامبران با ملک وحی چه اهمیتی دارد؟

پاسخ: این اتصال پیوسته با عالم بالا به پیامبران امکان می دهد که جامعه را به درستی و در جهت نیل به سعادت حقیقی رهبری کنند.

18- فارابی کدام مدینه را مقابل مدینه فاضله قرار می دهد و هدف مردم آن را چه می داند؟

پاسخ: مدینه جاهله

هدف مردم جاهله دو چیز است: 1- سلامت جسم 2- فراوانی لذت ها

19- مردم مدینه جاهله سعادت و بدبختی را در چه می دانند؟

پاسخ: رسیدن به سلامت جسم و فراوانی لذت ها را سعادت و دست نیافتن به آن را بدبختی می دانند.

20- تفاوت مدینه فاضله با مدینه جاهله در چیست؟

پاسخ: هدف- اهدافی که برای مردم مدینه تعریف شده است

هدف مردم مدینه فاضله رسیدن به سعادت دنیا و آخرت و مدینه جاهله دست یابی به سلامت جسم و فراوانی نعمت

پاسخ فعالیت ها

فعالیت انتخاب:

این فعالیت در باره تأثیرات متقابل حیات عقلی و حیات علمی و فلسفی بر یکدیگر است. این را می دانیم که اگر جامعه ای اهل تفکر و تعقل باشد، یعنی دارای حیات عقلی باشد، شاخه های مختلف علم و دانش شروع به رشد و شکوفایی می کند یعنی حیات علمی به وجود می آید، با رشد حیات علمی، یکی از شاخه های آن که حیات فلسفی است نیز شکوفا می شود و به ثمر می رسد. البته رشد حیات علمی و فلسفی نیز به نوبه خود در رشد تفکر و عقلانیت مؤثر است و آن رشد نیز به نوبه خود مجدداً به رشد علم و فلسفه به عنوان یکی از شاخه های علم کمک می کند.

در بین نمودارهایی که ارائه شده است نمودار «دال» مناسب ترین گزینه برای نشان دادن رابطه حیات عقلی، علمی و فلسفی است.

فعالیت اندیشه:

پاسخ سوال اول:

در هر جامعه ای چنین شور و نشاط علمی شکل نمی گیرد، بلکه این شور و نشاط زمینه هایی می خواهد ، این زمینه ها سبب می شود که پس از مدت زمانی کوتاه یا طولانی روحیه علم دوستی و توجه به تفکر و تعقل در مردم پدید آید و نخبگان جامعه به آن روی آورند.

پاسخ سوال دوم:

عمل دانشمند شیرازی گویای آن است که روحیه نقادی در دانشمندان آن عصر زنده بوده و همین که اشکالی در کتابی مشاهده می کردند به شیوه ای علمی و دقیق انتقاد می کردند و یا در قالب سوال از نویسنده می خواستند که آن سوال ها را پاسخ دهد. روش ابن سینا نیز در پاسخ گویای توانایی وی در پاسخ گویی و احساس وظیفه در راهنمایی و آگاهی بخشی بوده است بدون از دست دادن زمان.

فعالیت تطبیق:

عبارت اول بیشتر با مورد 4 تطبیق دارد

عبارت دوم بیشتر با مورد 4 تطبیق دارد

عبارت سوم بیشتر بر مورد 6 تطبیق دارد

عبارت پنجم بیشتر بر مورد 4 تطبیق دارد

انجام فعالیت مقایسه:

موضوعات	در مدینه فاضله	در مدینه جاهله
هدف	کمال و سعادت در دنیا و آخرت	سلامت جسم و فراوانی لذت ها
مردم	مانند اعضای یک بدن که هر کدام متناسب با ظرفیت های خود در جای مناسب قرار گرفته اند	مناصب و جایگاه ها به صورت هماهنگ تقسیم شده است
رئیس	ریاست جامعه در اختیار کسی است که ویژگی خاصی دارد نه صرفاً با انتخاب مردم و یا با قدرت زور به ریاست رسیده باشد، او عالی ترین درجات عقل و فضیلت را داراست.	ریاست به کسی می رسد که مردم را برای رسیدن به لذت ها و امور جسمانی همراهی کند.

سوالات تست

2- به ترتیب هر یک از القاب مطرح شده با کدام فیلسوف مرتبط است؟ «مهم ترین فیلسوف سیاسی اسلام- اولین فیلسوف مشهور اسلام- معلم ثانی»

1- ابن سینا- فارابی- فارابی

2- ابن سینا- ابویوسف یعقوب بن اسحاق- ابن سینا

3- فارابی- ابوبشر متی بن یونس- فارابی

4- فارابی- ابو یوسف یعقوب بن اسحاق- فارابی

2- به ترتیب آغاز «حیات عقلی»، «حیات فلسفی»، «نهضت ترجمه» در جهان اسلام مربوط به قرون.....،.....و..... است.

1- دوم- سوم- اول 2- اول- دوم- سوم 3- اول- سوم- دوم 4- سوم- دوم- اول

3- کدام عبارت با حیات عقلی مسلمانان ناسازگار است؟

1- حیات عقلی چندی پس از ظهور اسلام توسط پیامبر اکرم و قرآن کریم پایه گذاری شد

2- به جهت اتخاذ روش های خاص و بدیع پیامبر اکرم حیات عقلی به مرتبه ممتاز رسید

3- از زمینه های رشد حیات عقلی مسلمانان ، استفاده از علوم ملل مختلف بود

4- ارزش قائل شدن برای علما و دانشمندان از موارد ایجاد فضای مباحثات عقلانی است

4- کدام یک اولین پایه گذاران حیات عقلی در جهان اسلام محسوب می شوند؟

1- ابو یوسف یعقوب بن اسحاق کندی و فارابی 2- فارابی و ابن سینا

3- پیامبر اکرم و قرآن کریم 4- ابو یوسف یعقوب بن اسحاق کندی و فارابی

5- کدام گزینه جزء زمینه های حیات عقلی که پیامبر اکرم(ص) و قرآن کریم فراهم کرده بودند، نیست؟

1- بزرگداشت دانش و دانشمندان 2- طرح آثار معنوی خرد ورزی

3- دعوت به استعمال علوم ملل دیگر 4- مذمت جهل و نادانی

6- این سخن رسول خدا (ص) که فرمود: «حکمت گمشده مؤمن است ، آن را طلب کنید حتی اگر نزد مشرک باشد» با کدام مورد از زمینه سازی های اندیشه ورزی در اسلام به طور مستقیم تطبیق نمی شود؟

1- ارزش قائل شدن بر اصل تفکر و خردورزی

2- طرح مباحث علمی و عقلی و فلسفی و به کار گرفتن شیوه های مختلف استدلال

3- تکریم علم به عنوان ثمره تفکر و خرد ورزی

4- دعوت به یادگیری علوم دیگر ملت ها و تمدن ها و استفاده از آن ها

7- آن دسته از دانشمندانی که موضوعات اعتقادی دین را مورد بحث قرار دادند چه نامیده می شدند و از چه ابزاری استفاده می کردند؟

1- متکلم- استدلال و منطق 2- فیلسوف- استدلال برهانی و منطق

3- متکلم- کتاب و سنت 4- فیلسوف- استدلال و خطابه

8- کدام گزینه درست نیست؟

1- فلاسفه مسلمان از حیث تاریخی نسبت به متکلمین متأخرند

2- حیات عقلی فضای پرورش دانشمندان و گسترش دامنه اختیار علماست

3- ریاضیات از جمله علمی بود که در نهضت ترجمه به آن توجه می شد

4- پهلوی یکی از زبان های مبدأ در نهضت ترجمه بود

9- کدام گزینه در باره آغاز فلسفه اسلامی نادریست است؟

1- سرشتی استدلالی داشت

2- کاملاً متکی بر آرای ارسطو بود

3- به خاطر مؤسس آن به حکمت مشاء معروف شد

4- از نبوغ استدلالی ابن سینا تأثیرات فروانی پذیرفت

10- کدام یک در باره فلسفه نادریست است؟

1- مؤسس فلسفه اسلامی نویسنده کتاب اغراض مابعد الطبیعه است

2- شیوه تفکر فلسفه اسلامی در آغاز مشائی است

3- فلسفه اسلامی نوعی اندیشه های ارسطو است

4- فلسفه اسلامی در آغاز سرشتی کاملاً استدلالی داشت

11- مؤسس اول شیوه تفکر فلسفی به صورت کاملاً استدلالی که به «حکمت مشاء» معروف شد، کیست؟

1- فارابی 2- افلاطون 3- ابن سینا 4- ارسطو

12- کدام گزینه به نویسنده کتاب « جمع بین رأی الحکیمین » و هدفش اشاره دارد؟

1- فارابی- شرح دقیق آرای ارسطو

2- ابن سینا – شرح دقیق آرای ارسطو

3- ابن سینا- بیان وحدت و یگانگی اندیشه های افلاطون و ارسطو

4- فارابی- بیان وحدت و یگانگی اندیشه های افلاطون و ارسطو

13- کدام کتاب فارابی فلسفه تطبیقی و کدام کتاب شرح فلسفی است؟

1- الجمع بین رأی الحکیمین- اغراض ما بعد الطبیعه

2- جمع رأی بین دو حکیم- مابعد الطبیعه ارسطو

3- اغراض مابعد الطبیعه- جمع بین رأی دو حکیم

4- مابعد الطبیعه ارسطو- الجمع بین رأی الحکیمین

14- به چه دلیل فارابی به معلم ثانی شهرت یافت؟

1- در منطق ارسطو مهارت خاصی داشت

2- اصلاح و تفسیر آثار فیلسوفان پیشین

3- تأسیس حوزه جدید فلسفه اسلامی با معلومات خود

4- گرد آوردن میراث یونانیان در حوزه های جدید

15- چرا فارابی هدف اصلی مدینه را سعادت در دنیا و آخرت می داند؟

1- زیرا معتقد است مسیر کمال بشر از زندگی اجتماعی می گذرد

2- زیرا بر این باور است که انسان مدنی بالطبع است

3- زیرا جامعه ای با این هدف بهترین مدینه هاست

4- زیرا این هدف اصلی هدف هر انسانی است

16- کدام مورد در باره مدینه فاضله فارابی نادریست است؟

1- مدینه فاضله به بدنی سالم تشبیه شده که هر عضو آن متناسب با ویژگی های خود وظیفه ای دارد

2- برخی از اعضای مدینه فاضله بر برخی دیگر مقدم هستند مانند اعضای بدن

3- همان طور که مغز بر همه اعضای بدن ریاست دارد، رهبر مدینه بر مردم ریاست دارد

4- در این جامعه ریاست مدینه مردم را در جهت نیل به سعادت حقیقی رهبری می کند

17- کدام گزینه از ویژگی های رئیس مدینه فاضله محسوب نمی شود؟

1- کسب عالی ترین مراتب تعقل

2- رسیدن به مقام پیامبری

3- اتصال دائمی با ملک وحی

4- برخورداری از سرشتی عالی و روحی بزرگ

18- فارابی در مقابل مدینه فاضله کدام مدینه را قرار می دهد و مهم ترین تفاوت آن با مدینه فاضله چیست و از چه نظر؟

1- مدینه فاسقه- هدف- هدف سلامت جسم و فراوانی لذات است

2- مدینه جاهله - مردم مردم چیزی از فضیلت نمی دانند

3- مدینه فاسقه- مردم- مردم چیزی از فضیلت نمی دانند

4- مدینه جاهله- هدف- هدف فقط سلامت جسم و فراوانی لذات است

19- کدام گزینه در ارتباط با مدینه جاهله نادریست است؟

1- مقابل مدینه فاضله قرار دارد

2- مهم ترین تفاوت آن با مدینه فاضله، روش است

3- هدف فقط سلامت جسم و فراوانی لذات است

4- سعادت را به نادرستی دریافته اند

20- مهم ترین تفاوت مدینه فاضله با مدینه جاهله ، چگونه در مدینه فاضله متبلور می شود؟

1- سعادت 2- رذیلت 3- سیاست 4- ریاست

پاسخنامه

1- گزینه چهار 2- گزینه سوم 3- گزینه یک 4- گزینه سه 5- گزینه دو 6- گزینه دو 7- گزینه یک 8- گزینه یک
9- گزینه دو 10- گزینه سه 11- گزینه چهار 12- گزینه چهار 13- گزینه یک 14- گزینه سه 15-
گزینه یک 16- گزینه سه (قلب نه مغز) 17- گزینه دو 18- گزینه چهار 19- گزینه دو 20- گزینه
یک